

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ PARLAMENTER ASAMBLESİ
KEİPA

ULUSLARARASI SEKRETERYA

Doc.. GA52/EC51/REP/18/tr

KEİPA GENEL KURULU ELLİ İKİNCİ OTURUMU

EKONOMİ, TİCARET, TEKNOLOJİ VE ÇEVRE İŞLERİ KOMİSYONU

RAPOR*

“KEİ üye devletlerindeki Küçük Ölçekli İşletmelerin Kalkındırılması ve Desteklenmesi”

RAPORTÖR: Sn. Vahe Enfiayyan, Komisyon Başkan Yardımcısı (Ermenistan)

* *Metin, Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonununun 26 Eylül 2018'de Kiev'de düzenlenen Elli Birinci Toplantısında ele alınmış ve Genel Kurulun 27 Kasım 2018'de Erivan'da düzenlenen Elli İkinci Oturumunda kabul edilmiştir.*

I. GİRİŞ

1. Son yıllarda, küçük işletmeler, modern ekonominin en önemli alanlarından birini oluşturur hale gelmiştir. Günümüzde, küçük işletmeler, her ülkenin ekonomisinde büyük rol oynamakta, birçok ekonomik süreçte “lokomotif” görevini görmekte, sürdürülebilir kalkınmanın temelini oluşturmakta ve en önemli sosyo-ekonomik problemlerin çözümünde anahtar rol oynamaktadır.
2. Küçük işletmelerin temel avantajı, hızlı biçimde karar alınabilmesini ve genel giderlerde tasarrufa gidilebilmelerini mümkün kılan kısa teknolojik döngüleri ve basitleştirilmiş yönetim yapıları dolayısıyla değişen piyasa koşullarına hızlı bir şekilde adapte olabilmeleridir.
3. Dünya çapında yaşanan tecrübeler, küçük işletme girişimlerinin geliştirilmesinin ekonomik büyümeleri etkilediğini, bilimsel ve teknolojik ilerlemeleri hızlandırdığını, pazarları gerekli kaliteye sahip mallar açısından doygunluğa ulaştırdığını, yeni istihdam olanakları yarattığını, kısaca, birçok yerel ve güncel sosyo-ekonomik sorunları ve diğer sorunları çözdüğünü göstermiştir.
4. Önde gelen ülkelerin yaşadıkları tecrübeler ise, son derece gelişmiş ve etkili bir küçük işletme sektörünün ulusal ekonomiler içerisinde varlığının gerekliliğini göstermiştir.
5. Son yıllarda, küçük işletme girişimlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi konusu, küçük işletmelerin, ekonomik büyüme hedeflerine ulaşılmasında, fakirlik ve işsizlikle mücadelede, yeniliklerin ve teknolojilerin geliştirilmesinde ve uluslararası ticaretin artırılmasında oynadıkları özel rolün, küresel ekonomik krizin etkilerinin de hesaba katılması nedeniyle, farkına varılması suretiyle, KEİ üye devletleri için de önemli ve anlamlı bir hale gelmiştir.
6. Bu bağlamda, 28-29 Mart 2018 tarihlerinde Bükreş'te düzenlenen Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonu'nun Ellinci Toplantısı'nda, “KEİ üye devletlerindeki Küçük Ölçekli İşletmelerin Kalkındırılması ve Desteklenmesi” konusunun, Komisyonun Elli Birinci Toplantısı'nın ana gündemini oluşturmasına karar verilmiştir.
7. İşbu rapor, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Yunanistan, Moldova, Romanya, Sırbistan, Türkiye ve Ukrayna ulusal delegasyonlarından ve ilgili internet kaynaklarından elde edilen bilgileri yansıtmaktadır.

II. KEİ ÜYE DEVLETLERİNDEKİ KÜÇÜK ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİN KALKINDIRILMASI VE DESTEKLENMESİ

8. Küçük işletmeler, resmi olarak herhangi bir ticari birlik çatısı altında yer almayan nispeten küçük ölçekli girişimcilik faaliyetleridir. Bu kavramın daha geniş bir tanımı ise şu şekilde ifade edilebilir: “Küçük işletmelerin oluşturduğu sistem, mal ve hizmetlere yönelik tüketici talebine göre üretim yapısını ve hacmini şekillendiren piyasalara yönelimli, idari açıdan devlete veya diğer kurumlara bağımlı olmayan, ekonomik açıdan ise bağımsız olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) oluşturduğu bir sistemdir”.
9. Büyük işletmelerin herhangi bir gelişmiş devletin “görünen yüzü”nü oluşturmaları gerçeğine rağmen, gerçekte, piyasa ekonomisinin söz konusu olduğu ülkelerin temelini küçük işletmeler oluşturmaktadır, çünkü küçük işletmeler, iş hayatının, toplamda en büyük, en dinamik ve en esnek biçimini temsil etmektedirler. Dolayısıyla, aslında, ulusal kaynak potansiyelinin büyük kısmını yaratmak ve kullanmak suretiyle büyük işletmeleri büyüten küçük işletme sektörüdür. Küçük işletmeler, aynı zamanda, mevcudiyetinin ve büyüklüğünün bir devletin ekonomik gelişmişlik düzeyini belirlediği, orta sınıfın oluşumunun da temelidir.
10. Modern dünyada, küçük işletmelerin önemli bir kısmını aile işletmeleri oluşturmaktadır. Bu iş organizasyonu biçiminin getirdiği sosyal ve ekonomik avantajlar, aile işletmelerinin yüksek verimliliklerini, uzun süreler boyunca mevcudiyetlerini devam ettirmelerini ve dinamik bir

büyüme eğilimi göstermelerini sağlar. Böylelikle, aile girişimciliği sadece toplumda istikrarlı bir sosyo-ekonomik ortam oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda iş odaklı pozitif bir iklim de oluşturur.

11. Küçük işletmelerin aşağıda belirtilen avantajları ön plana çıkmaktadır: başlangıç sermayesine nispeten daha düşük oranda duyulan ihtiyaç; esneklik ve mobilite, piyasa taleplerine hızlı bir şekilde tepki verilmesinin mümkün kılınması, değişen koşullara veya yerel koşullara hızlı bir şekilde uyum sağlanması; daha bağımsız şekilde aksiyon alınabilmesi; özellikle yönetim kademesinde olmak üzere, faaliyetlerin nispeten daha düşük maliyetlerle yürütülmesi; yeniliklere karşı gösterilen yüksek farkındalık; ve sermayenin nispeten daha yüksek oranlarda devrinin mümkün olması. Ayrıca, küçük işletme sahipleri, başarıya ulaşma konusunda daha yüksek düzeyde kişisel motivasyona sahip olmaktadır.
12. Küçük işletmeler, çoğu devletin ekonomik ve sosyal ilişkiler sisteminde önemli işlevlere sahiptirler. Bu anlamda küçük işletmeler: yeni ürün ve hizmetlerin tanıtımını; büyük işletmelerin ihtiyaçlarının karşılanmasını; yenilikleri, normal bir rekabet ortamının sürdürülmesini, yeni istihdam olanaklarının yaratılmasını, tekelcilığe karşı çıkılmasının yanı sıra tüketici talebinin genişletilmesini ve profesyonel proaktifliğin artırılmasını mümkün kılmaktadırlar.
13. Küresel bir bakış açısıyla, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ), gelişmekte olan ve gelişmiş ekonomilerin çoğunda ekonomik faaliyetin ana unsurlarını oluşturmaktadırlar. Küçük ve orta ölçekli işletmelere ilişkin kriterler çeşitli ülkelerde farklılık göstermektedirler. Bir Dünya Bankası araştırması, KOBİ'lerin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere, çoğu ekonomide önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir. Aşağıdaki rakamlar, KOBİ'lerin dünya ekonomisine yaptıkları etkileyici katkıyı ifade etmektedir: KOBİ'ler, gelişmekte olan ekonomilerde gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH)'nin % 33'ünü oluşturmakta iken, toplam istihdamın ise % 45'ini oluşturmaktadırlar.
14. McKinsey ve Company tarafından yapılan bir araştırmaya göre, gelişmekte olan pazarlarda yaklaşık 365 ila 445 milyon arasında mikro, küçük ve orta ölçekli işletme faaliyet göstermekte olup, bunların 5 ila 250 arasında çalışanı istihdam eden 25 ila 30 milyonu resmi olarak KOBİ olarak sınıflandırılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise, yaklaşık 100 milyon kayıtlı küçük ve orta ölçekli işletme bulunmaktadır. Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin oluşturdukları sektör, gelişmiş ülkelerin ekonomilerine büyük katkıda bulunmaktadır, bu oran, örneğin, ABD'de toplam Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'nin yaklaşık % 45'ine karşılık gelmekte iken, AB ülkelerinde ise toplam GSYİH'nin yaklaşık % 60'ına denk gelmektedir.
15. Dünya genelindeki uygulamalara bakıldığında ise, işletmelerin küçük işletme olarak değerlendirilmesine yol açan kriterler şunlardır: istihdam edilen çalışan sayısı, yetkilendirilmiş sermaye stoğunun büyüklüğü, varlıklarının tutarı, iş hacmi (kar, gelir). Uluslararası Finans Kurumu (IFC), küçük ve orta ölçekli işletmeleri, 300'den az çalışanı olan ve 15 milyon Amerikan Doları (USD)'na kadar yıllık satış ve varlık tutarına sahip kayıtlı işletmeler olarak tanımlamaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD), 19'a kadar çalışan istihdam eden şirketleri "çok küçük", 99'a kadar çalışan istihdam eden şirketleri "küçük", 100'den 499'a kadar çalışan istihdam eden şirketleri "orta" ve 500'den fazla çalışan istihdam eden şirketleri ise "büyük" olarak tanımlamaktadır. Yaygın olarak kullanılmakta olan Avrupa Birliği (AB)'nin tanımına göre ise, KOBİ'ler, 250'den daha az çalışan istihdam etmekle birlikte, en fazla 50 milyon Avro yıllık ciroya veya 43 milyon Avro'dan daha fazla olmayan toplam bilançooya sahip işletmelerdir (Avrupa Birliği Komisyonu'na göre).
16. Birçok KEİ üye devletinde ise, işletmelerin küçük işletme olarak sınıflandırılmasında, sadece niceliksel nitelikler (istihdam edilen çalışan sayısı gibi) değil, aynı zamanda işletmelerin mali ve ekonomik faaliyetlerini ifade eden niteliksel özellikleri de dikkate alınmak suretiyle, kombine bir yaklaşım kullanılmaktadır.

17. KEİ üye devletlerindeki küçük işletmeler, ağırlıklı olarak ticaret, inşaat, otomobil tamir-bakım servisleri gibi sektörlerde ve diğer hizmetlerde faaliyet göstermektedirler. Küçük işletmelerin yer aldığı sektörlerin yeni üretim alanlarını da içerecek şekilde çeşitlendirilmesine dair aktif şekilde uygulanan politika küçük işletmelerin aynı zamanda şu sektörlerde de faaliyet göstermelerini amaçlamaktadır: makine ve enerji mühendisliği, kimya endüstrisi, alet mühendisliği, ulaşım ve iletişim sektörü, telekomünikasyon sektörü, bilgi teknolojileri sektörü ve diğer bilgi yoğun yüksek teknoloji içeren endüstriler.
18. Günümüz dünyasında, küçük işletmeler, büyük işletmelerle kıyaslandıklarında, yeni istihdam olanaklarının yaratılmasına genellikle çok daha büyük ölçüde katkıda bulunmaktadırlar. Dünya Bankası Grubu'nun yaklaşık 47.000 şirketi içeren bir araştırması, ortalama 5 ila 250 kişiyi istihdam eden işletmelerin, küçük işletmelerin bölgelere ve ülke gruplarına göre toplam istihdama katkılarının gelir düzeyleri bazında önemli ölçüde değişiklik göstermesine rağmen, kayıtlı resmi istihdamın toplam % 67'sini gerçekleştirdiğini göstermiştir.
19. Küçük işletmelerin gelişimi üzerinde, bir ülkenin veya bir bölgenin kalkınmasının genel ekonomik koşulları, girişimcilik kültürü seviyesi, tarihsel deneyim ve eğitim gibi bir çok faktörün etkisi bulunmaktadır. Bu faktörler, birlikte, sadece girişimcilik faaliyeti üzerinde bir etkiye sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda ülkenin girişimcilik potansiyelinin değerlendirilmesi için bir fırsat da sunmaktadır.
20. Uluslararası ekonomi ajanslarının yaptıkları derecelendirmelerde, girişimciliğin algılanması, girişimcilerin eğitimi, zaman ve kaynak yatırımı, idari süreçler ve idari engeller gibi küçük işletmelerin gelişimini etkileyen pek çok faktörü ele alınmaktadır. Söz konusu derecelendirmeler, farklı ülkelerdeki iş ortamını iyileştirmek için etkili bir araç işlevi görmektedir.
21. Bir ülkenin rekabetçiliğini, ülkede yer alan girişimcilik faaliyetlerini ve bir ülkedeki rekabet ortamının düzeyini değerlendiren birçok farklı derecelendirme söz konusudur. Bunlardan biri de, **Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu tarafından düzenlenen “İş Yapmak”** adlı derecelendirmedir. Bu derecelendirmeye göre, KEİ üye devletleri, söz konusu hususlarda, aşağıdaki şekilde sıralanmıştır: Gürcistan-9, Rusya-35, Sırbistan-43, Moldova-44, Romanya-45, Ermenistan-47, Bulgaristan-50, Azerbaycan-57, Türkiye-60, Arnavutluk-65, Yunanistan-67, ve Ukrayna-76.
22. KEİ devletlerindeki küçük işletmeler, yeni istihdam olanaklarının yaratılmasına, GSYİH'nin ve ihracatın artmasına, ve yoksulluk seviyesinin azaltılmasına önemli katkılar sağlamaktadırlar. Küçük girişimciliğin gelişimi ile GSYİH'in büyümesi arasında doğrudan ve dolaylı bağlantılar söz konusudur. Doğrudan etki, mevcut faaliyetlerin genişletilmesini ve mal ve hizmet üretimindeki artışa katkıda bulunan yeni küçük işletmelerin oluşmasına işaret ederken; dolaylı etki, piyasaya yeni çözümler sunan yeni pazar gereksinimlerine hızla tepki veren küçük işletmelere işaret etmektedir. Sonuç olarak, küçük işletmelerin gelişimi, ekonominin yapısının çeşitlendirilmesine ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğinin artırılmasına, her zaman katkıda bulunmaktadır.
23. Aynı zamanda, küçük girişimciliğin unsurları, modern ekonomik sistemler çerçevesinde faaliyetlerini yürütmeye engellerle karşılaşmaktadırlar. Bahsi geçen temel engeller arasında, piyasaya dayalı finansal mekanizmalara sınırlı erişim olanakları, ve, bunun sonucunda meydana gelen, üstünden gelinmesi zor bütçe sınırlamaları; idari ve bürokratik engellere ilişkin taşınmak zorunda kalınan ilave yükler; ve yenilikçiliğe yönelik motivasyonu azaltan fikri mülkiyet haklarının korunması sistemin kusurlu olması sayılabilir.
24. Küçük işletme girişimciliğine destek anlamındaki devlet politikaları ve devlet desteğini ifade eden somut önlemler, yukarıda bahsi geçen engellerin sonuçlarının hafifletilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Küçük işletmelere yönelik devlet desteği araçları iki kategoriye ayrılabilir: başta mali politika önlemleri olmak üzere, temel olarak finansman sorununu çözmeye yönelik araçlar,

ve iş yapılabilmesini kolaylaştırmak için şeffaf düzenleyici normların ve rahat bir ortamın oluşturulması.

25. İlâveten, bir devletin görevi küçük işletmelere yalnızca finansal, teknik, bilgi ve diğer kaynaklar sağlamak değil, aynı zamanda, mevcut piyasa ortamında, daha fazla süre boyunca mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri, büyüebilmeleri ve gelişebilmeleri için gerekli yasal ve ekonomik koşulları sağlamaktır.
26. Küresel ekonomik kriz ve hükümetlerin yeni ekonomik büyüme kaynaklarını araştırmaya dair ilgileri göz önüne alındığında, küçük işletme girişimlerinin geliştirilmesi KEİ üye devletleri tarafından en önemli görevlerden biri olarak görülmektedir. KEİ üye devletleri, küçük işletmelere devlet desteği sağlamak için ulusal düzeyde adımlar atmaktadırlar. Bu adımlar arasında, öncelikle, yasal ve düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi, somut girişimler için kalkınma programlarının hazırlanması ve uygulanması, bilgi ve danışmanlık hizmetleri, olumlu kredilendirme, hibeler, vergi avantajları, cazip bir yatırım ortamı sağlanması, idari engellerin kaldırılması, ulusal ekonominin rekabet gücünün artırılması, kısaca, küçük işletmelerin gelişimine izin verecek olan daha elverişli bir ortamı mümkün kılacak, işletmelerin kayıt dışı ekonomiden çıkmalarını netice verecek ve vergi matrahının artırılmasını sağlayacak herşey yer almaktadır.
27. Vergilendirmenin niteliğinin, küçük işletmelerin gelişimi üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Vergilendirmenin nasıl gerçekleştirildiğinin, devlet ekonomisinin gelişimi üzerinde büyük önemi söz konusudur: yüksek vergiler ve karmaşık vergi düzenleri girişimciliğin çekiciliğini azaltmakta, ve küçük firmaları “kayıt dışı” ekonominin içerisine çekilmeye, hatta faaliyetlerini sonlandırmaya zorlamaktadır. Buradaki temel husus, bu olumsuz etkiyi önlemek için, aksine vergi düzenini geliştirmek suretiyle küçük işletme varlıklarının gelişimini teşvik etmektir.
28. Küçük işletmelere yönelik olarak esnek vergi sisteminin sağlanması ve vergi rejiminde küçük işletmelere özel avantajlar sağlanması, küçük işletme girişimciliğinin gelişiminin desteklenmesinde önemli bir rol oynamak suretiyle, küçük işletmeler üzerindeki mali yükü azaltmakta ve rekabet güçlerini artırmaktadır.
29. Birçok KEİ üye devletinde, devlet mekanizması, küçük girişimciliğin unsurlarını desteklemek ve, finansal olanlar da dahil olmak üzere, çeşitli destekleyici araçlar geliştirmek için özel yapılar tesis etmektedir.
30. Mevcut durumda, küçük işletmelere yönelik mali devlet desteği mekanizmaları, birçok KEİ üye devletinde uygulanmaktadır. Küçük işletme unsurlarına yönelik temel finansal destek araçları, faizsiz krediler ve kredi garantilerinin yanı sıra, küçük işletmelerin özel devlet geliştirme programlarına katılımlarına olanak sağlanması olarak tezahür etmektedir. Bazı KEİ ülkelerinde, özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve inovasyon alanlarında olmak üzere, yüksek düzeyde risk taşıyan küçük ve orta ölçekli işletme projelerine ilişkin girişimciliğin finanse edilmesi ve de küçük işletmelerin uluslararası pazarlara açılabilme fırsatlarını değerlendirebilmelerini mümkün kılmak amacıyla ihracat faaliyetlerine finansal destek sağlanması için gerekli koşulların tesis edilmesine özel ilgi gösterilmektedir.
31. KEİ'nin ekonomik politikasının anahtar öneme haiz alanları arasında, küçük işletmelerin geliştirilmesi ve pozitif bir iş ortamının oluşturulması, yatırımların çekiciliğinin ve genel ekonomik rekabet gücünün artırılması gibi konular yer almaktadır.
32. KEİ'nin, bölgedeki ekonomik yenilenmeye yeni bir ivme kazandırmak için ihtiyaç duyulan ortak eyleme dair yol haritasını sağlayan KEİ Ortaklığı'na yönelik Ekonomi Gündemi, KEİ bölgesindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin sürdürülebilir kalkınmasına verilen desteğe özel bir önem atfetmektedir. Gündemin 9 numaralı Hedefi şunların yapılmasını gerektirmektedir: 1. KOBİ'lerin rekabet gücünün, ulusal ve bölgesel düzeylerde adil koşullar yaratmak ve KOBİ'lerin KEİ Bölgesi'ndeki ihtiyaçları, öncelikleri ve sorunları hakkında düzenli anketler yapmak suretiyle, artırılması; 2. Yerel işletmeler ve yabancı yatırımlar için elverişli koşulları,

örgütlenmenin ve de deneyimlerin ve know-how'ın değişiminin kolaylaştırılmasını; ve genç girişimciler için eğitimlerin organize edilmesini teşvik etmeyi amaçlayan KEİ programlarının geliştirilmesi; 3. Yeşil ürün ve hizmetler üreten KOBİ'lere finansman sağlama amaçlı erişimin teşvik edilmesi ve desteklenmesi; 4. KEİ üye devletlerindeki KOBİ'lerin diğer pazarlara erişiminin, bilhassa KOBİ'lerin ihracat kapasitesini harekete geçirmek ve komşu ülkelerle sınır ötesi işbirliğini ve iş ortaklığını teşvik etmek suretiyle, geliştirilmesi. 5. Üye devletlerde KOBİ'lerin kurulması amacıyla, somut araçlar olarak, yüksek teknolojiye, inovasyona, birliklere, endüstriyel teknolojiye ve yazılım parklarına ve işletme inkübatörlerine odaklanılması ve KEİ Bölgesindeki büyük şirketler ile birlikte girişimciliğin, rekabetçiliğin ve işbirliğinin teşvik edilmesi. 6. KOBİ'ler ve üniversite ortamı veya araştırma ve geliştirme kurumları arasındaki işbirliğini desteklemek amacıyla, yenilik ve teknoloji için KEİ bölgesinde bir destek sisteminin geliştirilmesi; 7. Elektronik ticaret sisteminin ve KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası (KEİ UDS)'in koordinasyonunda güncellenecek olan KEİ İnovasyon Veri Bankasının KEİ Bölgesi'nde kullanılmasının teşvik edilmesi; 8. KOBİ'lerin kullanımına açık olan bölgesel bazdaki ve üye devletler nezdindeki finansman kaynaklarına ilişkin bilgilerin bir araya getirileceği ve KEİ İnovasyon Veri Bankası üzerinden erişilebilecek olan bir bilgi ağının oluşturulması. 9. "KEİ KOBİ Uzman Değişimi" programı aracılığıyla iş dünyası arasındaki iletişimin teşvik edilmesi. 10. KOBİ'lere yönelik bir KEİ Kalite Ödülleri'nin tesis edilmesi sürecinin tamamlanması.

33. 2001 yılında kurulmuş olan KEİ Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ'ler) Çalışma Grubu'nun misyonu, iş yapılmasını mümkün kılan bir iş ortamının ve girişimciliğin teşvik edilmesi ve bölgedeki KOBİ'ler arasındaki işbirliğinin kolaylaştırılmasıdır.
34. KOBİ'lere ilişkin KEİ Çalışma Grubu, halihazırda, KOBİ sektöründeki enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik KEİ üye devletlerinin en iyi uygulamalarını özetleyen bir Elektronik Kitapçık taslağı üzerinde çalışmaktadır.
35. KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası, KEİ üye devletlerinde KOBİ'lerde yeni girişimleri kolaylaştırmak için özel araçlar olarak işletme inkübatörlerini teşvik etmek amacıyla, küçük ve orta ölçekli işletmeleri başlatmak için işletme inkübatörlerin oluşturulması konusunda KOBİ modeli üzerinde bir araştırma projesi gerçekleştirmiştir.
36. KEİ, ayrıca, 2006'dan beri bir KEİ Sektörel Diyalog Ortağı olan Uluslararası KOBİ Ağı (INSME) ile de birlikte çalışmalar yürütmektedir.
37. KOBİ'lerin geliştirilmesi ile ilgili olarak, Konrad-Adenauer-Stiftung (Vakfı) (KAS) ile birlikte Türkiye'de, 1997'den bu yana, 30'dan fazla ortak seminer düzenlenmiştir. Bu seminerlerin sunumları ve sonuçları temelinde birçok yayın hazırlanmıştır. Bu seminerlerin sonuçlarının, KEİ üye devletlerinde KOBİ'lere yönelik devlet politikasının uygulanmasına ilişkin olarak dikkate alınması tavsiye edilmektedir.
38. KOBİ'lere ilişkin KEİ Çalışma Grubu, KEİ Ekonomi Gündeminin 9 numaralı Hedefinin uygulanması amacı ile, 24-25 Kasım 2015 tarihlerinde gerçekleşen toplantısında, 2016-2018 yılları arasındaki ikinci orta vadeli planı kapsamında gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetlerle ilgili olarak aşağıdaki üç önceliği belirlemiştir: yerel işletmeler ve yabancı yatırımcılar için elverişli koşulların oluşturulmasını amaçlayan KEİ programlarının detaylandırılması; ağ yapısının oluşturulmasının ve deneyimlerin ve bilgilerin paylaşılmasının teşvik edilmesi; genç girişimcilerin eğitimi; çevre dostu ürünler üreten ve bu alanda hizmet veren küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmanına erişimin sürdürülmesi; ve KOBİ'ler için KEİ Kalite Ödülleri'nin tesis edilmesi sürecinin tamamlanması.
39. KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası, Türkiye Cumhuriyeti Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile birlikte, 3 Mayıs 2018 tarihinde, "KEİ Bölgesindeki KOBİ'lerde Yeşil Ekonominin Teşvik Edilmesi" konulu bir Seminer düzenlemiştir. Bu Seminerde, asıl odak noktasını, sosyo-ekonomik kalkınmada olumlu

değişimlere yol açacak olan yeşil ekonomiye yapılan yatırımları kolaylaştırarak, ulusal ve bölgesel programlarda öncelikli konumdaki iklim değişikliği sorununa daha fazla dikkat çekmek amacıyla, KEİ üye devletleri arasındaki işbirliğini güçlendirmek oluşturmuştur.

40. KEİ üye devletlerindeki KOBİ'lere yönelik KEİ Kalite Ödülleri'ne ilişkin, 2008 ve 2009 tarihli Dışişleri Bakanları Kurulu Kararlarının, bu konu ile ilgili olarak ortaklaşa şekilde kararlaştırılmış bir yaklaşımın bulunmaması nedeniyle henüz uygulanmadığı göz önüne alınarak, KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası, Çalışma Grubunun ülke koordinatörü (Türkiye Cumhuriyeti) ile birlikte, 3 Mayıs 2018 tarihinde, KOBİ'lere ilişkin KEİ Çalışma Grubu'nun Eylem Planına uygun olarak, "KEİ Üye Devletlerindeki KOBİ'lere yönelik KEİ Kalite Ödülleri" konulu bir Seminer düzenlemiştir. Seminer katılımcıları, bu konuda işbirliğine devam etmeye karar vermişler ve KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası (KEİ UDS)'ndan, KEİ Kalite Ödülleri konsepti ve deneysel versiyonu hakkında bir taslak teklif geliştirmesini istemişlerdir.
41. Modern dünyada, elektronik ticaret, küçük işletmelerin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. KOBİ'lere ilişkin KEİ Çalışma Grubu, elektronik ticareti, Karadeniz bölgesindeki küçük işletmelerin rekabet gücünü artırmak için etkili bir araç olarak görmektedir. Bu bağlamda, Çalışma Grubu toplantılarında dikkate alınmakta olan bir diğer husus da, elektronik ticaretin küçük işletmelerin gelişimi üzerindeki etkileridir.
42. Günümüzde, elektronik ticaret, ticari faaliyetlerin yürütülmesine dair maliyetleri önemli ölçüde azaltmaya yardımcı olmakta, avantajlı coğrafî konuma sahip olmayan işletmelerin sorunlarını çözmekte, satıcılar ile alıcılar arasında doğrudan sözleşme ilişkilerinin kurulması için gerekli koşulları yaratmakta ve, ayrıca, gelişen pazarlarda yeni katılımcıların ortaya çıkmasını teşvik etmektedir. Bu vesile ile, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler, hem kendi ülkelerinde hem de uluslararası pazarlarda başarılı bir şekilde rekabet edebilmektedirler.
43. Yurt dışı ekonomik işbirliğine ilişkin mevcut fırsatlar hakkında küçük girişimciliğin farkındalığının artırılmasına yönelik çözümlerden biri, ekonomik kuruluşların dünya pazarlarındaki mevcut durum hakkında gerekli tüm bilgileri kendi dillerinde edinmelerini ve yeni iş ortakları için doğrudan arama yapabilmelerini mümkün kılan elektronik ticaret alanındaki yenilikçi dil teknolojilerinin devreye alınmasıdır. Bu tür çözümlerin geliştirilmesi ve uygulanması, bazı KEİ ülkelerinde elektronik ticaret sisteminde oldukça başarılı bir şekilde uygulanmaktadır.
44. **Arnavutluk**'ta küçük ve orta ölçekli işletmeler, kayıtlı tüm ticari kuruluşların % 99,6'sını temsil etmektedir. KOBİ sektörü, 2008 yılında GSYİH'nin % 72,9'unu sağlamış ve tüm aktif iş gücünün ise yüzde 71,4'ünü istihdam etmiştir. Arnavutluk'taki KOBİ'lerin gelişiminin ayırt edici bir özelliği, mikro işletmelerin hizmetler ve ticaret sektörlerine hakim olması, orta ölçekli işletmelerin ise, sanayi ve inşaat sektörlerine hakim olmasıdır. Arnavutluk İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan bilgilere göre, 2014 yılı sonu itibariyle aktif girişimlerin sayısı 112.537'dir. Sayıları itibariyle toplam işletmelerin yaklaşık % 90'ını oluşturan KOBİ'lerin çoğunluğu, bir ila dört çalışanı olan işletmelerdir. Çoğunun (%69) ise, tek bir işvereni/çalışanı vardır. 50 ve daha fazla çalışanı istihdam eden büyük işletmeler, sayıları itibariyle, toplam aktif ticari kuruluşların % 1,3'ünü temsil etmektedirler. Sektörel açıdan bakıldığında, hizmet üreticileri (ticaret, ulaşım, bilgi ve iletişim ve diğer hizmetler) toplam aktif ticari kuruluşların % 84,9'unu oluşturmakta, mal üreticileri ise toplam aktif ticari kuruluşların sadece % 15,1'ini oluşturmaktadır.
45. KOBİ'lerin geliştirilmesi, **Ermenistan Cumhuriyeti** Hükümeti'nin ekonomi politikasının ana hatlarından biri olup, Hükümet, bu ekonomi politikasının açtığı alanı geliştirmek, düzenleyici çerçeveyi basitleştirmek, uluslararası yapılar ile işbirliğini geliştirmek, hükümet ile özel sektör arasındaki diyalogu geliştirmek, vb. gibi adımlar atmaktadır.
46. Ermenistan Cumhuriyeti Milli Meclisi, 5 Aralık 2000 tarihinde, ilk defa olarak, Ermenistan Cumhuriyeti'ndeki küçük ve orta ölçekli işletmeler için gerekli kriterleri ve küçük ve orta ölçekli

girişimciliğe yönelik devlet desteğinin ana hatlarını belirleyen “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Devlet Desteği” adlı Ermenistan Cumhuriyeti Yasasını kabul etmiştir.

47. 2001 yılından bu yana, aşağıdaki alanlarda ilerleme sağlamayı amaçlayan yıllık KOBİ destek programları geliştirilmiş ve uygulanmıştır: KOBİ'lere yardımcı olmak amacıyla altyapıların korunması ve güçlendirilmesi, eğitsel iş eğitimleri (becerilerin geliştirilmesi), KOBİ'lere yönelik işletme bilgisi ve danışmanlık yardımları, finansal destekler ve yatırım destekleri, yerel ekonomik kalkınma, sektörel bazlı işletmelerin teşvik edilmesi, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi, yerli ürünlerin ihracatının ve KOBİ'ler arasında uluslararası işbirliğinin genişletilmesinin teşvik edilmesi, için tasarlanmış yerel ürünlerin ihracatının teşvik edilmesi ve KOBİ'ler arasında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, ve KOBİ'lerin geliştirilmesi için, uluslararası ve yabancı bağış kuruluşlarıyla birlikte tasarlanmış olan ortak programların (eş finansman dahilinde) hazırlanması ve uygulanması. 2015 yılında Ermenistan Cumhuriyeti Hükümeti tarafından kabul edilmiş olan, “2016-2018 Yıllarında Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmelere Yönelik Girişimciliğin Geliştirilmesi Stratejisi” 2016 yılından bu yana gerçekleştirilmektedir. Bu stratejinin temel amacı, küçük ve orta ölçekli işletme sektörünün potansiyelini tam olarak gerçekleştirmesini sağlamak ve küçük ve orta ölçekli işletme sektörünün, Ermenistan Cumhuriyeti'nin ekonomik, sosyal ve politik gelişimindeki rolünü arttırmaktır.
48. Gelecek yıllarda KOBİ'lerin geliştirilmesine yönelik politikanın temel amacı, girişimcilik bilgilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, finansal kaynakların kullanılabilir kılınması, vergi sisteminin sadeleştirilmesi ve özel sektörle diyalog mekanizmalarının iyileştirilmesi, yenilik ve de yenilikçiliğin ve sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi yoluyla, KOBİ'lerin, hem yurtiçi hem de uluslararası pazarlarda rekabetçi bir şekilde faaliyetlerini devam ettirmelerini sağlamaktır.
49. Girişimcilik Faaliyetlerine ilişkin 405 sayılı Yasa **Azerbaycan Cumhuriyeti'nde** 15 Aralık 1992 tarihinde kabul edilmiştir. Bu Yasa, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde girişimciliğin ilkelerinin, işletmecilerin hak ve yükümlülüklerinin, devlet tarafından korunma ve değerlendirilme biçim ve yollarının ve de yanı sıra, girişimcilerin devlet organları ve yürütme makamları tarafından kurulmuş olan ilgili yapılarla etkileşiminin koşullarını belirlemektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Küçük ve Orta Girişimcilik Düzeylerinde Tüketim Mallarının Üretimine ilişkin Stratejik Yol Haritası, ülkedeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) analizini içermekte ve bu alandaki mevcut istatistikler aynı zamanda uygulanmakta olan reformlar ve özel önlemler hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir.
50. Yol Haritası, 2020 Stratejik Vizyonu, Uzun Vadeli 2025 Vizyonu ve 2025 Sonrası döneme ilişkin Hedef Vizyondan oluşmaktadır. Yol Haritası, bu vizyonlar tarafından öngörülen görevlerin yerine getirilmesi için, iş ortamının ve düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesini içeren, KOBİ'lerin finansal kaynaklara verimli ve maliyet-etkin bir şekilde erişimini, faaliyetlerinin uluslararasılaşmasını ve uluslararası piyasalara erişiminin artırılmasını, vb.'ni sağlayan 5 stratejik hedef belirlemektedir. Bu stratejik hedeflere ulaşılmasını amaçlayan Eylem Planı da onaylanmıştır. Bu hedeflerin her birine ulaşılması sürecinin basitleştirilmesi amacıyla öncelikler belirlenmiş olup, gelecekte gerçekleştirilecek ilgili faaliyetler planlanmıştır.
51. Azerbaycan'da 2002-2005 yılları arasındaki dönemde Küçük ve Orta Ölçekli Girişimlerin Geliştirilmesine yönelik Devlet Programı, bu alandaki hükümet önlemlerinin sistematik bir şekilde uygulanmasında önemli bir rol oynamış ve ülkedeki girişimciliğin gelişmesi için ciddi bir teşvik unsuru olarak kullanılmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti Kredi Büroları hakkındaki Kanun 28 Ekim 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun amacı, bireyler ve tüzel kişiler tarafından finansal hizmetlere erişimin iyileştirilmesi amacıyla yönelik olarak bireylerin ve tüzel kişilerin finansal yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, borç yükümlülükleri ile ilgili mali sorumluluklar ve finansal istikrarın desteklenmesi ile ilgili bilgileri içeren uzun vadeli bir veri

tabanının oluşturulması, borç ilişkilerinde finansal disiplinin güçlendirilmesi ve finansal sistemin istikrarının sağlanması için destek verilmesidir. Bu Kanuna göre, kredi büroları, devlet tarafından tescil edilmiş olan ticari tüzel kişiler olup, Kanun'un öngördüğü faaliyetleri yürütürler.

52. **Bulgaristan Cumhuriyeti**'nde küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleme politikası, hem Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Yasası ve hem de, 2014-2020 yılları arası döneme ilişkin olarak Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Ulusal Stratejisi gerekliliklerine uygun olarak, Ekonomi Bakanlığı tarafından uygulanmaktadır. Bakanlık, bu çalışmanın yürütülmesi ile ilgili olarak, Ekonomi Politikaları Dairesi ve Rekabetçiliğe ilişkin Avrupa Birliği Fonları Genel Müdürlüğü ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Teşvik Edilmesi Ajansı (EASME) tarafından desteklenmektedir. Bulgaristan Kalkınma Bankası ve Bulgaristan'daki Finansal Araçların Fon Yöneticisi (EAD) de bu amaçla özel olarak kurulmuş kurumlar arasında yer almaktadırlar. Bulgaristan'da küçük ve orta ölçekli işletmeleri desteklemek için uygulanan programlar ve insiyatifler arasında, Bulgaristan Cumhuriyeti'nin İnovasyon Stratejisinin benimsenmesi ve uygulanmasına yönelik alınacak tedbirler hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulan Ulusal İnovasyon Fonu (NIF) da yer almaktadır. Bu vakfın temel amacı, işletmelerin araştırma ve tasarım faaliyetlerini teşvik etmek ve Bulgaristan'da, bilim ve iş dünyası arasındaki işbirliğini teşvik etmektir. Fon'un temel hedefleri: ürün geliştirmeyi arttırılması; ürünlerin, hizmetlerin ve süreçlerin kalitesinin arttırılması, daha az kaynak kullanılması, ve daha üretken işletmelerdeki yatırımların arttırılmasıdır.
53. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Teşvik Edilmesi Ajansı, faaliyetlerini, Milli İnovasyon Fonu (NIF) ile uyumlu şekilde yürütmekten sorumludur. Proje önerileri, NIF 17'nin Sekizinci Proje Yarışması Oturumu çerçevesinde finanse edilmiştir. Ulusal istatistiklere göre, ülkedeki toplam mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sayısı 400.000'i aşmış olup, bu rakam ülkedeki toplam işletme sayısının % 99,8'ine karşılık gelmektedir. Bu rakamın % 91,9'unu mikro işletmeler, % 6,7'sini küçük işletmeler, % 1,3'ünü ise orta ölçekli işletmeler oluşturmaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin sektöründe çalışan sayısı, ülke genelindeki toplam çalışan sayısının % 75,4'ünü temsil eden 1,5 milyon çalışana ulaşmıştır.
54. İdari ve düzenleyici yüklerin azaltılma olanakları 2018 yılında tespit edilmiştir. Ekonomi Bakanlığı ve bütçe fonlarının ikincil yöneticileri tarafından sağlanan hizmetlerin % 60'ının değiştirilmesi öngörülmektedir. Söz konusu değişiklikler şunları içermektedir: Servislerin ortadan kaldırılması, gerektirilen belgelerin sayısının azaltılması, ücretlerin düşürülmesi, zamanın kısaltılması, ve resmi bilgilerin temin edilmesi. Ekonomi Bakanlığı, bu hedefleri gerçekleştirmek için, bazıları halihazırda yürürlüğe sokulmuş bulunan, Bulgaristan Metroloji Enstitüsü Tarifeleri, Bulgaristan Cumhuriyeti Patent Ofisi Tarifeleri, Teşvik Kanunları Hakkında Kanunun Uygulanması Yönetmeliği gibi alanlarda 20'den fazla düzenleyici eylemde değişiklik yapılmasını öngörmektedir.
55. Ekonomi Bakanlığı, bu yıl, tamamen Yapısal Reform Destek Servisi tarafından finanse edilen, KOBİ'lere yönelik idari hizmetlerin açık ve değerlendirilebilir bir biçimde sunulmasına ve en karmaşık iş alanlarında düzenleyici gereksinimlere yönelik girişimcilere bilgi sağlamaya ilişkin yeni bir proje başlatmayı planlamaktadır,
56. Son yıllarda **Gürcistan**, toplumun her katmanını ele alan ekonomik reformlar da dahil olmak üzere, kapsamlı reformlar uygulamaktadır. Bu reformların temel amacı, ekonomiyi serbestleştirerek, idari engelleri ve vergi yüklerini azaltarak, kamu hizmetlerini optimize ederek, yolsuzlukla mücadele ederek, vb. yollarla iş yapmak için uygun koşulların oluşturulması ve doğrudan yabancı yatırımların (FDI) teşvik edilmesidir. Bu reformlar sayesinde, Gürcistan yüksek ekonomik büyüme oranlarına ve önemli miktarda doğrudan yabancı yatırım girişlerine ulaşmıştır. Gürcistan'ın ekonomi politikası, ekonomik özgürlükleri ve politikaları ölçen çeşitli göstergeleri ve derecelendirmeleri yansıtan çeşitli derecelendirme kuruluşları ve uluslararası finans kurumları (IFI'ler) tarafından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Gürcistan

Hükümeti'nin ekonomi politikasının temel amaçlarından biri, genel olarak özel sektörün ve özellikle de KOBİ'lerin geliştirilmesi için destek sağlamaktır.

57. Gürcistan, iş yapma kolaylığı açısından uluslararası derecelendirme basamaklarını emin adımlarla tırmanmaktadır. Şirketlerin kayıt işlemlerinin kolaylığı, düşük vergi oranları, kamunun ekonomiye çok az oranda katılımı ve yolsuzluğun olmaması, Gürcistan'ı iş yapmak için en cazip ülkelerden biri haline getirmiştir.
58. İşletmelerin kurulması ve faaliyet göstermelerine yönelik tüm kuralların hem Gürcistan vatandaşlarına, hem de yabancı ülke vatandaşlara eşit şekilde uygulanmasını öngören Girişimciler Hakkında Kanun Gürcistan'da yürürlüktedir. Şirketler, tüzük dahil şirketler hakkındaki veri ve belgelerin saklandığı, kamuya açık, Gürcistan Adalet Bakanlığı bünyesindeki Milli Kamu Sicili Ajansı'nda kayıtlıdır. Bu, her bireyin, şirketlerin faaliyetleri ve üyeleri hakkındaki bilgileri kolayca elde edebileceği anlamına gelmektedir. Şirketlerin kamu kayıtları ve vergi kayıtları, "tek pencere" ilkesiyle, Adliyelerde, eş zamanlı olarak, gerçekleştirilmektedir. Sadece, KDV kaydı ve elektronik mükellef statüsünün elde edilmesi için, Gürcistan'da vergilendirmeyi kontrol eden Gelir İdaresi'ne başvurmak gerekmektedir. Bazı ticari faaliyetler için de devlet izinlerinin veya lisanslarının alınması gerekmektedir. Bu ticari faaliyetler, insan, devlet ve çevre güvenliği ve emniyeti (sağlık, inşaat, iletişim, enerji, kumarhane, vb.) ilgilendiren alanlardaki faaliyetlerdir. Söz konusu alanların tam listesi Lisanslar ve İzinler Yasasında yer almaktadır. Yabancı işadamları ve Gürcü işadamları, ilgili iş izinleri ve lisansları için eşit şekilde başvuruda bulunabilirler.
59. Avrupa ekonomisinin omurgasını oluşturmakta olan küçük ve orta ölçekli işletmeler, bilhassa **Yunanistan**'da, tüm işletmelerin %99,9'unu ve toplam istihdamın % 87,3'ünü oluşturmaktadırlar. Bu nedenle, girişimciliğin ve özellikle KOBİ'lerin ekonomi üzerindeki etkisi çok önemlidir. Sonuç olarak, Yunanistan küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ile ilgili tüm Avrupa Programlarına ve Toplantılarına katılmaktadır. Bu bağlamda, KOBİ'ler, ekonomik büyüme için önemli bir itici güçtür, yeni istihdam olanakları yaratırlar, uluslararasılaşmayı teşvik ederler - dışa dönüklülüğe, yenilikçi işletmeciliğin gelişmesine ve sosyal uyum için uygun koşulların yaratılmasına katkıda bulunurlar. Yunanistan ve diğer ülkeler arasındaki KOBİ'lere yönelik ikili işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik olarak, Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı'nın diplomatik kanalları aracılığıyla, ilgili Mutabakat Zaptı (MOU)'nın imzalanmasını teşvik etmektedir.
60. Ayrıca, Sanayi Genel Sekreterliği, "işletme kuruluşları"nın ekonomik kalkınmaya yön verici etkisini kabul etmek suretiyle, Yunanistan'ın yeni şirketlere yönelik olarak, girişimciliğin, rekabetçiliğin ve yenilikçi işletmeciliğin teşvik edilmesi için bilgi, ağ oluşturma ve işbirliği olanakları formatında hedef-odaklı destek sunan bir dijital platform geliştirmiştir. Sanayi Genel Sekreterliği, aynı zamanda, "işletme kuruluşları" ekosistemlerinin birbirleri ile bağlantılı olarak hareket etmelerini ve sinerjilerin yaratılmasını da kolaylaştırmaktadır.
61. Dünya ekonomisinin ve finansal piyasaların mevcut durumu, **Moldova Cumhuriyeti** Hükümeti'ni, KOBİ'lerin Avrupa Birliği'ne katılım süreci bağlamında desteklenmesi adına ve KOBİ'ler üzerinde önemli bir etkiye sahip olacak şekilde, Avrupa Komisyonu tarafından benimsenmiş olan ve temel amacı, KOBİ'leri ulusal düzeyde teşvik etmeyi amaçlayan genel politikalar ve tüm düzenlemeler bazında küçük düşünme prensibinin geri dönüşümsüz şekilde uygulanması olan Avrupa politika çerçevesi "Küçük İşletme Yasası"na bağlı kalmak suretiyle, kısa ve orta vadede, en uygun önlemleri almaya yöneltmektedir.
62. 22 Şubat 2017 tarihli ve 93 sayılı Hükümet Kararı doğrultusundaki 179/2016 sayılı Kanun uyarınca, Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı bünyesinde, KOBİ sektörünün rekabet gücünün analiz edilmesini, girişimcilik yeteneklerinin ve girişimcilik ruhunun geliştirilmesini ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin kalkınma ortamının iyileştirilmesi için önerilerde bulunulmasını amaçlayan, küçük ve orta ölçekli işletmeler hakkında bir Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

63. KOBİ'lerin geliştirilmesine yönelik 2012-2020 Stratejisinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, tüm ilgili devlet makamları tarafından uygulanacak olan, a) KOBİ'leri finanse etmek için yenilikçi mekanizmaların geliştirilmesi; b) havale transferinin daha verimli hale getirilmesi; c) uluslararası finans kurumlarından uzun vadeli kredi marjlarının elde edilmesi; d) KOBİ kredileri için garanti sisteminin geliştirilmesi; e) KOBİ'lerin kamu alım ihalelerine erişimlerinin kolaylaştırılması; f) kadın girişimciliğinin geliştirilmesi; ve g) KOBİ'lere yönelik olarak yeşil ekonominin geliştirilmesi eylemleri dahil olmak üzere, en önemli eylemleri içeren bir Eylem planı, 2018 yılı Mayıs ayında onaylanmıştır.
64. KOBİ'lere ilişkin devlet politikaları aşağıdaki programlar aracılığıyla yürütülmektedir: 1. Göçmenlerin Moldova Cumhuriyeti'nde işletme açmaları için teşvik edilmeleri, 2. Kadın girişimciliğinin ve sosyal girişimciliğin geliştirilmesi, ve 3. Genç girişimcilerin ülkede işletme açmaları yönünde desteklenmeleri. "GENÇ İŞLETMECİLİĞİ: evde sürdürülebilir işletmeler" programı hazırlanmakta olup, Hükümetin onayına sunulacaktır (Gençliğin Ekonomik Güçlendirilmesine yönelik ulusal program 2017'ye kadar uygulamaya konulmuştur).
65. **Romanya İş Ortamı**, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı'nın temel önceliklerinden biri, KOBİ (küçük ve orta ölçekli işletmeler) sektörüne destek vermek ve merkezi kamu yönetiminin ve Yönetişim Programının uzmanlaşmış bir organı olarak, piyasa ekonomisinin gereklerine uygun şekilde, KOBİ'ler, iş ortamı, ticaret, girişimcilik ve yabancı yatırımlar alanlarında görevini yerine getirmek ve ekonomik aktörlerinin inisiyatifte bulunmalarını teşvik etmektir. Bakanlık faaliyetleri ve politikaları, hem ulusal hem de bölgesel olarak, yatırımları cezbetmek ve ihracatı teşvik etmek için 2017 yılında kurulan 9 KOBİ acentesi aracılığıyla yayılmakta ve teşvik edilmektedir. Yatırımları cezbetme ve ihracatı teşvik etme amaçlı olarak, KOBİ'lere adanmış bir bakanlığın ve KOBİ acentelerinin gerekliliği, Milli Ticaret Sicil Ofisi tarafından sağlanan istatistiklere göre, 680.000 KOBİ'nin Romanya'daki toplam toplam şirket sayısının yaklaşık % 99,7'sini oluşturmasından kaynaklanmaktadır.
66. Romanya ekonomisinin gerçek anlamda omurgası olan KOBİ'ler, Dünya Bankası'nın desteğiyle hazırlanmış olan Kurumsal Stratejik Plan'a göre, yaklaşık olarak tüm istihdam olanaklarının % 66'sını, ulusal GSYİH'nın % 60'ını ve ekonomideki toplam brüt katma değer neredeyse %50'sini üretecek şekilde katkıda bulunmaktadır.
67. Bakanlığın girişimci inisiyatifleri teşvik etmek amaçlı orta ve uzun vadeli stratejisi ile ilgili ana kamu politikası dokümanları aşağıdaki gibidir: 859/2014 sayılı Hükümet Kararı ile onaylanmış olan KOBİ sektörünün geliştirilmesi ve Romanya'daki iş ortamının iyileştirilmesine dair hükümet stratejisi - Horizon 2020 (2020 Ufku), 31 önlemden oluşmakta olan 5 eylem planını ortaya koymaktadır: Girişimciliğin desteklenmesi ve teşvik edilmesi; KOBİ'lerin uygun finansmana erişimleri; Yenilikçi KOBİ'ler; KOBİ'lerin pazarlara erişimleri ve uluslararasılaşmaları; ve Kamu yönetiminin KOBİ'lerin ihtiyaçlarına tepkileri olup; bir diğer kamu politikası ulusal ihracat stratejisi ise aşağıdaki programları içermektedir: İhracat Teşvik Programı (PPE); Romanya Ekonomik Aktörlerinin Uluslararasılaştırılması Programı (PINT); İsviçre-Romanya İşbirliği Programı (PCER).
68. Tüm bu programlar, Ulusal İhracat Stratejisine (SNE) ışığında, Romanya ihracatçılarının, Romanya sermayeli şirketlerin ve ürünlerinin, devlet bütçesinden sağlanacak olan kısmi sübvansiyonlar sayesinde AB pazarlarına ve AB dışındaki pazarlarda tanıtılmaları yoluyla, desteklenmelerini amaçlamaktadır. Romanya sermayeli şirketler, uluslararası etkinliklere katılmak suretiyle, uluslararası ortamı tanıma fırsatı bulmuş ve uluslararası pazar eğilimleriyle temas ederek, Romen mallarının rekabet gücünü artırmışlardır. 2017 yılında, neredeyse 600 Romen ihracatçı firma uluslararası piyasalarla temas etmiş olup, 2018'de de, yaklaşık 1.000 firmanın yararlanması amacıyla ek fonlar tahsis edilmiştir.
69. **Rusya Federasyonu**, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Rusya Federasyonu'nun Uzun Vadeli Sosyo-Ekonomik Kalkınma Konsepti uyarınca, Rusya'daki küçük

işletmeler sektörünün, 2020 yılına kadar olan süre içerisinde, yenilikçi ekonomik gelişmeye karşılık gelecek şekilde aşağıdaki göstergeleri netice vereceği tahmin edilmiştir: küçük işletmelerin toplam GSYİH içindeki payının %30 olacağı öngörülmüştür (küçük ve orta ölçekli işletmelerin toplam GSYİH içindeki payının ise %50 olacağı öngörülmüştür); küçük işletmelerin sayısının, toplam işletme sayısı içindeki payı %80 oranında artacağı öngörülmüştür (birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmelerin payının ise %90 oranında artacağı öngörülmüştür); küçük ve orta ölçekli işletmelerde çalışanların sayısındaki artışın ise, Rusya Federasyonu nüfusu göz önünde bulundurulduğunda %60 oranında, toplam istihdam edilen nüfus göz önünde bulundurulduğunda ise %30 oranında artacağı öngörülmüştür (birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmelerin payının ise %50 oranında artacağı öngörülmüştür); ticarete katılan küçük işletmelerin nispi payının azalacağı öngörüsü dahil olmak üzere, toplam rakam değişmeden kalmakla birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sektörel yapısındaki değişimin ise, %20 oranına kadar gerçekleşebileceği öngörülmüştür (bu oran, 2007 yılına göre kıyaslandığında 2,5 katlık bir değişimi ifade etmektedir); sağlık, konut, kamu, bilgi hizmetleri ve bilimsel hizmetler alanlarındaki işletmelerin sayısındaki artışın %50 oranına kadar gerçekleşebileceği öngörülmüştür (bu oran, 2007 yılına göre kıyaslandığında 12 katlık bir değişimi ifade etmektedir); inşaat ve imalat yapan firmaların sayısının ise 4-5 kat civarında (130 bin şirket sayısından 500 bin şirket sayısına ulaşılacağı şeklinde) büyüyeceği öngörülmüştür. Bu hedefler, küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişiminin 2020 yılı itibariyle ortalama Avrupa seviyesine ulaşmasını, toplam işletme sermayesi sayısının 6 milyona çıkmasını netice verecek şekilde, sağlamayı amaçlamaktadır.

70. Sosyo-ekonomik kalkınmaya dair yukarıdaki göstergeler, devlet tarafından gerçekleştirilecek olan küçük ve orta ölçekli girişimciliğe ilişkin aşağıdaki eylemlerin önceliklendirilmesiyle sağlanacaktır: yeni oluşturulmuş küçük işletme kuruluşlarına yardımcı olmayı amaçlayan küçük işletmelerin altyapı tesislerinin oluşturulmasına destek sağlanması; rekabetçi ve ihracat odaklı KOBİ'lere yönelik özel destek programlarının uygulanması; mikrofinans kurumlarına destek sağlanması ve mikrofinans kurumlarının gelişebilmeleri için elverişli koşulların oluşturulması; bankacılık kuruluşları tarafından verilecek ticari kredilerin geliştirilmesi için gerekli kurumsal koşulların oluşturulması; işletmelerini yeni kuracak olan girişimciler ve yenilikçi KOBİ'ler için işletme inkübatörleri sisteminin daha da geliştirilmesi ve aynı zamanda, örneğin tüketici pazarı gibi ilgili alanları (sektörler) dikkate alan işletme inkübatörlerinin verimliliğinin artırılması; ticari işletmelerin idari kısıtlamalarını ve idari engellerini azaltmak için yasal çerçevenin iyileştirilmesi; küçük işletmelerin devlet ve belediye ihalelerine katılımını belirleyen mevzuat normlarının uygulanması; ve küçük işletme kuruluşlarının devlete ve belediyelere ait gayrimenkullere bizzat erişebilmeleri fırsatının sağlanması.
71. Rusya Ekonomik Kalkınma Bakanlığı, bölgesel düzeydeki küçük ve orta ölçekli işletmelere devlet desteğinin sağlanması için, Rusya Federasyonu'nu oluşturan birimlerinin bütçelerine federal bütçeden sübvansiyonlar sağlayacak şekilde özel bir programı 2005'ten bu yana uygulamaktadır. Bu sübvansiyonların verilmesine ve dağıtılmasına ilişkin yönetmeliklerin yeni bir versiyonu 2016 yılının sonu itibariyle onaylanmıştır. Bu program çerçevesinde bugün itibariyle ise, servis modelinin uygulanması yoluyla, altyapı organizasyonlarına ilişkin destek ağlarının yeniden yapılandırılması ile ilgili faaliyetlere öncelik verilmektedir.
72. Tüzel kişiler, **Sırbistan Cumhuriyeti**'nin Muhasebe ve Denetim Yasası kapsamında, mali yıl içerisinde yıllık mali raporun düzenli olarak ibraz edildiği tarih itibariyle, işletmedeki ortalama çalışan sayısına, işletme gelirine ve işletme varlıklarının ortalama değerine bağlı olarak, mikro, küçük, orta ve büyük ölçekli olarak sınıflandırılmaktadırlar.
73. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Girişimciler Sektörü (KOBİ'ler) mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ'ler) ve girişimcileri içermektedir. Küçük işletmeler, işbu Madde'nin 2. fıkrasında belirtilen iki kriteri sağlamakla birlikte, iki kriterden daha fazlasını sağlamayan tüzel kişiler olarak sınıflandırılırlar. Bu kriterler: 1) ortalama çalışan sayısının 50 olması; 2) 8.800.000

Avro'ya karşılık gelen Sırbistan Dinarı (RSD) karşılığı işletme gelirine sahip olunması; ve 3) 4.400.000 Avro'ya karşılık gelen Sırbistan Dinarı (RSD) karşılığı işletme varlıklarının ortalama değerine (mali yılın başındaki ve sonundaki değerlerin aritmetik ortalaması alınarak hesaplanır) sahip olunması.

74. KOBİ'ler ve girişimciler sektörü, Sırbistan ekonomisinin son derece önemli bir bölümünü temsil etmektedir: KOBİ'ler ve girişimciler, toplam aktif şirket sayısının %99,9'unu oluşturmakta, finans harici sektörlerdeki çalışanların neredeyse üçte ikisini istihdam etmekte ve Sırbistan'daki GSYİH'nın da %35'ini oluşturmaktadırlar. 2016 yılında, 340.112 kuruluş girişimcilik sektöründe faaliyet göstermiş ve oluşturdukları toplam 1222.5 milyar Sırbistan Dinarı (RSD) değerle, 837.532 çalışana istihdam etmişlerdir.
75. Sırbistan Cumhuriyeti, Ekonomi Bakanlığı, Sırbistan Kalkınma Ajansı, Sırbistan Cumhuriyeti Kalkınma Fonu, İhracat Sigortaları ve Finansmanı Ajansı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Eğitim, Bilim ve Teknoloji Geliştirme Bakanlığı, Çalışma, Sosyal ve Gazi İşleri Bakanlığı, Ulusal İstihdam Servisi, İnovasyon Fonu gibi kurumların programları kapsamında yürütülen faaliyetler aracılığıyla iş dünyasına finansal ve finansal olmayan destek sağlamaktadır.
76. Sırbistan Cumhuriyeti, KOBİ'leri geliştirmek için, IPA projeleri ve iki yönlü bağışçılar aracılığıyla, en çok AB ile işbirliği yapmaktadır. AB'nin, Batı Balkanlar bölgesindeki KOBİ'lerin geliştirilmesi için finansal destek sağladığı en önemli platform, WB EDIF - Batı Balkanlar İşletme Geliştirme ve İnovasyon Kredisi'dir. Şirketler, WB EDIF kapsamında, şirketin sermayesine yapılan yatırımlar şeklinde, iki fondan fon alabilmektedirler. Bu fonlara ek olarak, WB EDIF programı ayrıca bankalara garantiler ve düzenleyici çerçeveyi desteklemek için de çeşitli teknik destek projeleri sağlamaktadır.
77. AB katılım öncesi fonlarından, "Sırbistan için AB - KOBİ'ler için Finansman" projesi kapsamında, kredi garantileri için 20 milyon Avro destek sağlanmıştır. Bu projenin amacı, bu garantiler yoluyla, KOBİ'lere yönelik yeni yatırımlar için 100 milyon Avro'nun üzerinde uygun kredi desteği sağlamaktır. Bu proje aynı zamanda Sırbistan için özel bir pencere niteliğindeki WB EDIF platformu aracılığıyla da uygulanmaktadır.
78. **Türkiye'deki** tüm kuruluşlar için geçerli ortak bir KOBİ tanımı, 18 Kasım 2005 tarihli ve 25997 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 18 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe giren "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile belirlenmiştir. Daha fazla KOBİ'nin devlet desteklerinden yararlanması amacıyla, mevcut yönetmelik üzerinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler 10 Eylül 2012 tarih ve 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 4 Kasım 2012 tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete, 24 Haziran 2018 tarih ve 2018/11828 Bakanlar Kurulu Kararı, 24 Haziran 2018 tarihli ve 30458 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları Çalışması sonuçları kapsamındaki en güncel veriler 2016 yılına ait olup, ilgili yıl içerisinde Türkiye'de 3.652.521 işletmenin faaliyet gösterdiği görülmektedir. KOSGEB, KOBİ ve girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirecek destek ve hizmetler sunarak, ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını artırmak misyonuyla faaliyetlerini sürdürmekte olup, 2016-2020 dönemini kapsayan KOSGEB Stratejik Planı'nda, 3 stratejik amaç ve bunlara ulaşmak üzere 13 hedef belirlenmiştir.
79. KOSGEB'in 2016-2020 yıllarına ilişkin Stratejik Planında yer alan stratejik hedeflerden biri "Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması, Girişimciliğin Geliştirilmesi ve İşletmelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması" dır. Bu kapsamda, girişimciler tarafından kurulacak işletmelerin başarı düzeylerini bir iş planı bazında geliştirmek amacıyla, özel hedef kitleler için "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri" gerçekleştirilecek, "eko-girişimcilik" için bir model geliştirilecek; ve ayrıca uygulama ilkeleri de geliştirilecektir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesiyle, kadınların, engellilerin ve genç girişimcilerin sosyal ve ekonomik yaşamdaki payı da gelişecektir. KOSGEB Girişimcilik Destek Programı kapsamında girişimcilerin iş kurma ve yürütme

konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri düzenlenmektedir. Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin hedef kitlesi kendi işini kurmak isteyen gerçek kişiler olup, eğitimler genel katılıma açık olarak düzenlenebileceği gibi, genç girişimci, kadın girişimci, engelli girişimci ve öğrenci gibi belirli bir hedef gruba yönelik olarak da düzenlenebilmektedir.

80. **Ukrayna Hükümeti**, 2017 yılı Mayıs ayında, 2020 yılına kadar olan döneme ilişkin olarak, Ukrayna'daki Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişimciliğin Geliştirilmesi Stratejisini kabul etmiştir. Bu strateji kapsamında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesine yönelik devlet politikalarının uygulanması için aşağıdaki alanlar öncelikli alanlar olarak belirlenmiştir: küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi için uygun bir ortam oluşturulması; küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmana erişim olanaklarının genişletilmesi, küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik vergi yönetiminin sadeleştirilmesi; girişimcilik kültürünün teşvik edilmesi ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi; küçük ve orta ölçekli işletmelere ihracat yapmaları/uluslararasılaşma konularında destek sağlanması; ve küçük ve orta ölçekli girişimciliğin rekabet edebilirliklerinin ve yenilikçi potansiyellerinin artırılması.
81. Aynı zaman dilimi içerisinde, 22 Şubat 2017'de, Ukrayna'nın AB COSME Programına Katılımına ilişkin Anlaşma ((tam başlığı, Ukrayna Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında, Ukrayna'nın 2014 ila 2020 yılları arası dönem için "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Rekabet Gücü" adlı AB Programına Katılımı Anlaşması (COSME)'dir) da onaylanmıştır.
82. COSME Programının Ukrayna'da uygulanması, küçük ve orta ölçekli işletmeler alanındaki finansmana erişim, yeni pazarlara erişim ve rekabet gücünün artırılması ile birlikte, ulusal ekonominin (bilgi teknolojileri (BT), turizm, sanayi, vb.) gibi öncelikli alanlarda güçlendirilmesi ile ilgili sorunların ele alınmasına izin vermektedir.
83. Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı, günümüz itibarıyla, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve diğer kuruluşların söz konusu Programa katılımlarını artırmak için bir dizi tedbir yürürlüğe sokmuş bulunmaktadır. Bu tedbirler arasında: küçük ve orta ölçekli işletmeler Avrupa Kuruluşlar Ağı'na (EEN) kayıt olabilmeleri ve ihracatı teşvik eden basitleştirilmiş bir prosedür sayesinde, Ukrayna ürünleri için uluslararası pazarlarda potansiyel ortaklar ve müşteriler bulabilmeleri; ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve ilgi gösteren kuruluşların temsilcilerinin, COSME Programının olanakları hakkında güncel bilgiler edinmelerini ve farklı alt programlarına katılmalarını sağlayan bir çevrimiçi bilgi servisi olan cosme.me.gov.ua kurulması sayılabilir. Bu tedbirler detaylı olmayıp, çalışmalar şu alanlarda devam etmektedir: iş deregülasyonu, lisanslama ve izin prosedürlerinin iyileştirilmesi, idari hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, vb.
84. Son 6 yıl içerisinde Ukrayna, derecelendirmelerde, 152. basamaktan 76. basamağa kadar güven içinde emin adımlarla ilerlemektedir. "İş Yapmak" derecelendirmesinin genel göstergelerine göre, Ukrayna, 2018 yılında, 76. sırada yer almaktadır, ki bu bir önceki sıralamaya göre 4 basamaklık bir yükselişe karşılık gelmektedir. Tüm ülkeler arasında en büyük artış kaydeden ülke olarak, Ukrayna'nın en çok yükseliş kaydettiği en iyi sıralaması ise, +105 basamaklık yükselişle (140. basamaktan 35. basamağa) "inşaat ruhsatları işlemleri" alanında meydan gelmiştir.

III. SONUÇLAR

85. Küçük işletmeler her ülkenin ekonomisinde oldukça önemli bir rol oynamaktadırlar. Ülkenin sosyo-ekonomik sisteminin ayrılmaz bir parçası olan küçük işletmeler, ülke vatandaşlarının çoğunu, vatandaşların kendi işletmelerini açmaları suretiyle, sisteme dahil ederek, pazar ilişkilerinin istikrarını ve ulusal ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkisi olan derin uzmanlaşma ve üretim satın alımı yoluyla, yüksek üretim verimliliğini temin etmektedirler.

86. Çoğu ülkede, küçük işletmeler, ülkenin GSYİH'sinin yaklaşık% 50'sini oluşturmakta olup, vatandaşların %50'si ile %90'ı küçük işletme alanına dahil edilmiş durumdadır. Devlet, küçük işletmeleri destekleyerek, nüfusun genel refah düzeyinin yükseltilmesine ve ülkedeki orta sınıfın yüzdesinin artırılmasına dair sorunları çözmektedir. Küçük girişimciliğin gelişim düzeyi, ülkenin değişen ekonomik çevreye, istihdama ve ekonomik büyüme oranlarına uyum sağlama kabiliyetini göstermektedir.
87. Küçük işletmeler, ekonomide hareketlilik, esneklik ve yüksek verimlilik ile karakterize edilen önemli bir bağlantıyı oluşturmaktadırlar. Küçük işletmeler, sadece toplumun kapasite gelişimine katkıda bulunmakla kalmayıp, vatandaşların yetenek ve becerilerinin pratik olarak hayata geçirilmesi için de verimli bir zemin yaratırlar. Küçük işletmeler, rekabetçi bir ortam oluşturmaları, yeni istihdam olanakları yaratmaları, yapısal uyum sağlamaları ve tüketici sektörünü genişletmeleri gibi nedenlerle ekonomik iyileşme için elverişli koşullar yaratmaktadırlar. Küçük işletmelerin gelişimi, aynı zamanda, pazara yeni ürün ve hizmetlerin sunulmasına, ihracat potansiyelinin artırılmasına ve yerel kaynakların daha iyi kullanılmasına yol açmaktadır. Küçük işletmelerin ayırt edici ve önemli özelliklerinden biri, ekonominin herhangi bir sektöründe, nüfusun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde oluşturulabilmeleridir.
88. Küçük işletmeler, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, ekonomik, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin itici güçlerinden ve KEİ üye devletlerindeki ekonomik sektörlerde temel istihdam sağlayıcılarından biridir. İşte bu nedenle, küçük işletmelerin teşvik edilmesinin sosyo-ekonomik politika öncelikleri arasında yer aldığı KEİ ülkelerinde, iş için uygun bir ortam yaratılmasına ilişkin konular daha fazla ön plana çıkmaktadır.
89. Küçük işletmelerin artan rolü, bir devlet içindeki acil sorunların çözümüne katkıda bulunan uygun pazar ilişkilerine daha erken geçiş için bir ön şarttır. Bu nedenle, küçük işletmelerin kurulması ve kayıt altına alınması ve onlara tüzel kişilik statüsü verilmesi süreçlerinin basitleştirilmesine dikkat edilmelidir.
90. Mali ve politik krizler, küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyetleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, ekonomideki kriz durumlarının aşılması, vergi politikası da dahil olmak üzere, düzenleyici politikaların geliştirilmesini gerektirmektedir.
91. Mali ve politik kriz bağlamında, üretimin ve organizasyonel büyümenin gelişmesini sağlamak için küçük işletmeler üzerindeki vergi yükünün azaltılması gerekmektedir. Mevcut vergilendirme sistemini istikrara kavuşturmak önemlidir. Küçük işletmelerin vergilendirilmesinin basitleştirilmesi ve karmaşık ve zaman alıcı vergilendirme planlarından uzaklaşılması gerekmektedir. Vergi hesaplamaları ne kadar basit bir şekilde yapılabilirse, o kadar daha az oranda vergi ihlali söz konusu olur. Tarihsel deneyimin de gösterdiği gibi, devletin küçük işletme girişimlerinin gelişimine verdiği önem olumlu sonuçları beraberinde getirmektedir.
92. Bugün KEİ üye devletlerindeki küçük girişimciliğin kapasitesi, düzenli olarak geliştirilebilecek olan işbirliği ve ekonomik etkileşim için büyük bir potansiyel sunmaktadır.
93. KEİ üye devletleri, küçük işletmelerin desteklenmesi ile ilgili olarak, yenilikçi rekabetçi ekonomilerin inşasına ve bu alanda dış ekonomik işbirliğinin geliştirilmesine katkı sunan muazzam bir deneyim elde etmiş bulunmaktadır.
94. Mevcut durum itibarıyla, KEİ, Karadeniz bölgesinde çok taraflı bir ekonomik işbirliğinin teşvik edilmesi ve güçlendirilmesi yolunda önemli bir rol oynamaktadır. Organizasyon çerçevesinde, iş etkileşimi için de büyük fırsatlar (engelsiz bir ortam yaratmak için altyapı ve lojistik alanında birlikte yürütülebilecek ortak projeler, fon akışlarının artırılması, mallar, işgücü, vb.) söz konusudur. Büyük ekonomik potansiyele (transit fırsatlar, ortak tarım pazarı, elektronik ticaretin geliştirilmesi, vb.) sahip küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, KEİ ülkeleri arasında artan bir etkileşimi netice verebilir.

95. Bu amaçla, ana unsuru proje finansmanı mekanizmalarının hazırlanması olacak şekilde, küçük işletme girişimleri ve kamu-özel ortaklığı ile ilgili bölgesel işbirliğini güçlendirmek gerekmektedir. Bununla birlikte, KOBİ çerçevesindeki küçük işletme girişimlerinin başarılı bir şekilde geliştirilmesi, KEİ üye devletlerinde büyük ve küçük şirketler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine ve, aynı zamanda, yatırımların çekilmesine ve ortak iş projelerinin sayısının artırılmasına bağlıdır. Küçük işletme girişimlerine yasal ve finansal destek sağlama konusunda diğer ülkelerin deneyimlerini kullanmak da aynı derecede önemlidir.
96. Tüm KEİ üye devletleri ekonomilerinde küçük işletmelerin oynadığı rol göz önünde bulundurarak, ilgili mevzuatın ve küçük işletmelerin gelişmesine uygun ekonomik ortamın iyileştirilmesi, Karadeniz bölgesindeki parlamentoların ve hükümetlerin ana görevidir.
97. Küçük işletmelerin vergilendirilmesi alanında mevzuatın iyileştirilmesi, devlet ve küçük işletmelerin çıkarlarının en uygun biçimde birleşimine dayanmalıdır. Bu nedenle, vergilendirme fonksiyonunun aktif olarak uyarıcı bir uygulamasına geçilmesi gereklidir. Bu koşullar, Karadeniz bölgesinde küçük işletmelerin gelişmesine katkıda bulunacak, küçük işletmelerin sosyal önemlerini artıracak ve yatırım faaliyetlerini teşvik edecektir.
98. KEİ üye devletlerinin bölgedeki küçük işletmelerin güçlenmesini destekleme çabaları, bölge ülkelerindeki iş ortamının iyileştirilmesine ve küçük işletme girişimciliği için gerekli koşulların yaratılmasına, ve böylece mevcut potansiyelin gelişmesine ve tamamen gerçekleştirilmesine yönelik olmalıdır. Bu amaçla, küçük işletme girişimlerini teşvik etmek için gerekli reform ve programların uygulanması, mevcut potansiyelin tam olarak gerçekleştirilebilmesi ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya yönelik çabaların artırılabilmesi için hayati önem taşımaktadır.